

A gazdaság fejlesztése, illetve a Pólus program realitása és regionális hatása

Susányi Tamás

Szeged Pólus Kft.

IV. A Föld Kongresszus, Békéscsaba

A legnagyobb kihívásokat jelentő trendek:

- Globalizáció / glocalizáció – a multinacionális vállalatok helyi versenyfeltételek mellett működnek. A globális gazdaság integrálódásával kialakult egy közös globális-lokális szemléletmód: a glocalizáció. Egy multinacionális vállalat ki- vagy betelepülése az életszamos területét érinti az adott régióban.
- Városiasodás – a nagyméretű városok szerepe egyre nagyobb az érintett régiók vagy akár országok gazdasági fejlődésében.
- Migráció – a népességmozgása nagy kihívást jelent a társadalmi kohézió, az integráció és a foglalkoztatás területén.
- High-tech – a technológiai újítások a fejlődésmotorjának számítanak.
- High-touch – a technológiai fejlesztések mellett egyre fontosabbá válnak az emberi tényezők is (érzelmelek, design stb.)

Környezeti hatások

- 1. A globalizáció elsősorban nem gazdasági folyamat, hanem totális jelenség, minőségi változás, multidiszciplináris összefonódás, kölcsönhatások sorozata, amely az élet szinte minden szférájában jelen van (a politikában, a kultúrában, a tudományban, a döntésekben, a fogyasztási szokásokban stb., de kiemelten a gazdaságban és a pénzügyekben is)

Nehezen vitatható

- 2. Térségen belüli kapcsolatok legutóbbi évekbeni erősödése

Vitatható

Ad 1. Globalizáció

- A rendszerváltozások után a globalizáció meghatározó szerkezet-átalakító folyamattá vált Kelet-Közép-Európa országaiban is, és a társadalmi-gazdasági, valamint a területi-települési változások alapvető generálójává lépett elő (Kolodko G. W., 2002.).

(Kell-e nekünk egy gumigyár?)

Ad. 2. Térségi hatások

- Minden jelentős földrajzi régióban megfigyelhető a térségen belüli kapcsolatok utóbbi évekbeli erősödése. A keleti térség ráadásul a kisebb államok és nemzetek zónája Európán belül is. Amiből következik, hogy számunkra az európai regionalizációs folyamatok fontosabbak és sokkal intenzívebb hatásúak, mint a globalizáció, melynek következményei zömében csak korlátozottan érvényesülnek (Csaba, 2000.).

(Klaszteresedés? Beszállítói hálózatok?)

Következmények

- Mindez – kiegészülve az EU tagság e téren megnyilvánuló pozitív hozadékaival (NFT, válság finanszírozás, agrár, stb.) – már a beszállítói kör bővülésével (KKV-szektor), a K+F, az üzleti szolgáltató központok, az integrált termelő és szolgáltató bázisok és a regionális irányító és logisztikai alközpontok magyarországi telepítésével járhat (Kalotay, 2003.). *Ez konkrétan Szeged is lehet*
- Továbbra is főleg a nagyvárosi térségekbe, ahol az ezekhez szükséges emberi erőforrás, oktatási-képzési, kutatás-fejlesztési és infrastrukturális háttér is jobban rendelkezésre áll (Szirmai - Baráth - Molnár - Szépvölgyi, 2003.). *Verseny Budapesttel*

Következmények (folyt.)

- A globalizációs folyamat integráns részeként mára már rendkívül felerősödött a lokalitások szerepe, ami legjobban talán abban nyilvánul meg, hogy az állam helyett egyre inkább a globális településhálózatokba beépülő tudó városok – és a többnyire köréjük szerveződő régiók, illetve regionális gazdasági hálózatok, vagy klaszterek – válnak a nemzetközi cégek partnereivé (Molnár - Szépvölgyi, 2004.).

(Húh, ez nagyon bonyolult, s - szerintem - Mo.-on még nem is igaz!)

Egyéb információk

- A polgármesterek közül a legtöbben azt gondolják, hogy a környéken letelepedett transz- és multinacionális vállalkozások mindenképpen hozzájárulnak a településük, illetve lakosaik életszínvonalának javulásához, megnövelik mobilitásukat, erősítik a gazdasági hatalom koncentrációját, valamint megváltoztatják a gazdaság szerkezetét. (MTA RKK NYUTI, 2003-2004.)

Ezzel nehéz vitatkozni - rövid távon

Centrumok szerepe

- A nemzetközinyagvállalkozások területileg erősen koncentrált módon telepedtek le („a menedzsment nem hajlandó Budapesten kívül lakni”)
- A globális és lokális városhálózatok hazai tereivel, illetve az azok hatóköreiből kimaradó belső és külső perifériákkal kapcsolatban a globális gazdaság közvetlenebb hatókörébe tartozó városhálózatok – Budapesten túl – továbbvezethetők az egyes autópályák mentén (az M 5-ös mentén Kecskemétig, az M 7-es mentén a Balatonig, az M 1-es mentén az országhatárig, míg az M 3-as mentén sokkal korlátozottabban). A legkiterjedtebb azonban a Győr – Székesfehérvár – Gödöllő – Vác – Esztergom – Győr közti zónában a közvetlen területi összefüggés. (E nyedi, 2003.)

Ez egészen konkrét, s igaz is, de akkor hol itt a Dél-Alföld.

Centrumok szerepe (folyt.)

- A centrumok is a csúcsokban helyezkednek el, ami azt is jelenti, hogy rajtuk is múlik, hogy hogyan alakítják a továbbítás-továbbjuttatás feltételeit.
- Az eddigi tapasztalatok szerint még inkább abban érdekeltek, hogy magukhoz vonzzák-e hatásokat, és kevésbé abban, hogy vagy felerősítve továbbítsák, vagy helyi szinten is érthetővé, használhatóvá, továbbbonthatóvá, alkalmazhatóvá alakítsák át őket.
- Mindezt az is alátámasztja, hogy a zóna közvetlen szomszédságában – részben a nem megfelelő kapcsolatok miatt – széles sávban társadalmi-gazdasági szempontból jóval elm aradottabb, belső periférikus területek sorakoznak.

Optimális megközelítés

- A globalizáció napjainkban egy újá szerveződő regionális munkamegosztást generál, amelyet a fejlett régiókban döntésközpontokkal rendelkező globális vállalatok befolyásolnak, áthelyezve a kevésbé fejlett régiókba a termelési lánc alacsonyabb rendű versenyelőnyökkel bíró egységeit. (Lengyel I.)
- Egy térségben a kedvező üzleti környezetet csak tudatos és összehangolt közösségi beavatkozásokkal lehet érdemben javítani . . . Ezek a közösségi beavatkozások nagyfokú rugalmasság, specializáltság és kooperáció esetén sikeresek. Mindezen feltételeket a regionális hálózatok elégítik ki, amelyek így a területi versenyben a területi egységeket, mint „versenyzők” képviselői. (Lengyel I.)

Optimális menedzsment stratégia

- A helyes stratégia lényege az elm ozduás az intelligens városszem lélet felé, amely szem eőtt tartja a városok jövőbeli szükségleteit. A felsorolt elem ek megfelelő kezeléséhez nyitott, irányító jellegű, ugyanakkor értékalapú, feleősségteljes vezetési stílusra van szükség. (Jan Stuesson, PwC)

Ez az, ami igen kevésbé van jelen a Dél_Alföldön

Konkrét stratégia

- A Pólus Program új keret!
 - Ilyen típusú illetve szintű tervezés a 70-es évek óta nem történt (TFK)
- „Szemben a régebbi elképzeléssel, amely elsősorban termelői célokat követett, a területfejlesztést iparfejlesztésnek tekintette, s megelőzte a szociális szempontokat, az új koncepció a termelői célszerű területi elrendezése mellett nagy hangsúlyt helyezett a lakosság életkörülményeiben mutatkozó egyenlőtlenségek megszüntetésére, a város és falu közeledésére s az infrastruktúra fejlesztésére.” (Bibó I.)

Vita: gazdaságfejlesztés vs. komplex fejlesztés

A Pólus-torony

Tech.transzfer iroda (Szeged és Kecskemét közös regionális projektje)

Készülő TÁMOP 4.2.1 pályázat

Kutatói projektek 14 témakörben

Készülő TÁMOP 4.2.2 pályázatok

Műszaki képzés (SZTE), TISZK

Beadott pályázat

Genomikai Innovációs Központ

Beadott pályázat

Ny-i feltáró út III. szakasz

Kiemeltként nevesítve

Elektromos tömegközlekedés fejlesztése, M43

Kiemeltként nevesítve

Városrehabilitáció (Kölcsey – Gutenberg Mars tér rehabilitáció)

Beadás előtt

Integrált Klinikai Központ

Beadott pályázat

Tudásközpont (DEAK Zrt)

Nyertes GOP 1.1.2 pályázat

AGÓRA PÓLUS

Klaszterpályázatok
Akkreditációs: 3 adott be, köztük 2 biotech.

Biopolisz Park alapinfra

3x elutasított

* Kiemelt ágazati projektek

A Pólus-torony kritikája

- A „tartalmi elemek alulfejlettsége (piros-fehér-zöld részek), avagy mi is az a „Tudás-alapú gazdaság?”
 - Döntően elméleti kutatások szintje (sertéstrágyából energiát)
 - A lacsony szintű gazdasági artikuláció (lehetséges üzleti kimenetek hiánya)
 - Nagyságrendi problémák (1 ha vs. 100 ha)
 - Szervezeti fejletlenség (professzor B t-je), strukturális problémák
 - Gazdasági környezet fejletlensége (termelői infrastruktúra szinte teljes hiánya, szakember hiány, stb.)

A Pólus-torony kritikája (folyt.)

- „Túl sok beton” – Kell-e nekünk 2000 ágyas klinika? – strukturális feszültségek
- Városfejlesztési elemek „túlsúlya” – élhető város vagy presztízs beruházások
 - Inside of Pólus
 - Tudáspólus
 - A gora-pólus
 - Outside of Pólus
 - Tömeggközlekedés
 - Városrehabilitáció
 - Szeged fő utcája a Tisza

A Pólus-torony kritikája (folyt.)

- Regionális hatások
 - Milyen szerepet kaphatnak a régiós szereplők?
 - Város tudásközpont (felsőoktatás) együttműködések
 - Beszállítói hálózatok
 - Specializáció (...)

Kritikus elem az elérés (fizikai illetve információs) –
közlekedés, távközlés, információ technológia

Megvalósítás, finanszírozás

- Működési struktúrák gyökeres átalakítása (*Hegel: a mennyiségi változások egy ponton minőségi változásba mennek át - nem elég - Deus ex machina típusú beavatkozások*)
 - □ Idozatkész finanszírozás – elsősorban a közösségi típusú szerepvállalás esetén
(*az „50 százalékos támogatási intenzitás gyengéd bája*)
 - Komplex kezelés
- A megvalósítás nem műlhat kizárólag a helyi szereplők együttműködési készségén illetve leleményességén – a top-down típusú tervezés nem nélkülözhető, a kivitelezés nem szétagolható
- A versenyképes gazdaság fejlesztéséhez szüksége valamennyi elem fejlesztésére szükség van (International school, lakóterület, rekreációs terület)

Együttműködések

- A tervezés időszakában (központilag támogatva) részben példaértékű
 - Problémák: a gazdasági szereplők bevonása (indikatív célok hiánya, transzparencia) – régió szinten alig létező kapcsolatok
- A megvalósítás során – programozás-függő
 - A gazdasági szereplők fontossága – pl. klaszteresedés (rövid távú kimenetekkel is) értelmezése – valószínűségi hatása lehet
 - A közösségi típusú fejlesztések fontossága – lásd a makrogazdaság alapgyeplene – biztos és jelentős bevételek – információ a lehetséges szereplőknek!

Gazdaságfejlesztés - rövid táv

- Szoftverfejlesztés

- Nagy ábólkész m űködési struktúra

(képzés, nyelv, K + F, klaszter, újbeépítők, helyigény
kezelése, stb.)

Tervezhető munkaadó igény

Másodlagos hatások kezelése (több ezer m² helyigény, kiszolgáló tevékenységek, közlekedés, stb.)

*Probléma: kifejezetten Szeged-specifikus, ugyanakkor
szolgáltató-hatása regionális (pl. időskorúak monitor-
rendszere*

Gazdaságfejlesztés - rövid táv (folyt.)

- Shared service centerek
 - Minimum közép városi tevékenység (secondary cities)
 - Erős vonzás – ingázásra lehetőséget ad (korlátozottan) – elővárosi kapcsolatok
 - Több ezres munkaerő igény
 - Globális hatások
 - Nagy telepítési támogatás igényű (EK D)
 - Középszintű munkaerő igény, jelentős fluktuációval (30%)

Gazdaságfejlesztés - középtáv (folyt.)

- Ipari termelő tevékenység
 - Extrém helyigény (akár több száz hektár)
 - Tipikusan globális mozgatórugók (beszállító-piacok)
 - Tömeges foglalkoztatás
 - Homogén munkaerőigény (ugyanakkor a menedzsment speciális igényei)
 - A kár jelentős beszállítóihálózat- jelentős régiós hatás(!)
 - Magas szintű infrastruktúra-igény (elérhetőség, közúti kapacitások)
 - Gyors be- s akár gyors kitelepülés - monogám kapcsolat problémája - összetett együttműködések kialakítása

Gazdaságfejlesztés - hosszú táv (folyt.)

- **K iindulás:** erős gazdasági alap rövid-és középtávon
- **K i hí vás:** gyökeresen új fejlődési pálya
- **M e go ldás:** V a ló s, tudásalapú gazdaság fejlesztése (?)
 - E rő s, de igen koncentrált potenciál
 - É r t e l m e z h e t e t l e n j e l e n
 - B i z o n y t a l a n m a k r o k ö m y e z e t
 - A „D e u s e x m a c h i n a” szerepe elengedhetetlen
 - M a g a s t á m o g a t á s i a r á n y, E K D, stb.
 - S z e r v e z e t i h o r i z o n t á l i s e l e m e k m e g e r ő s í t é s e
 - K l a s z t e r e s e d é s
- **V é g e r e d m é n y:** Nagy bizonytalanságú kimenetek

Kimeneti problémák

- Gazdasági teljesítmények különböző időtávokban
- A globális problémák kezelése
- Reagálás a gazdasági válságra
- Regionális hatások (explicit, implicit)
- Foglalkoztatás
- Képzés
- Szociális hatások
- Kulturális hatások